

KWIETNIKI DYWANOWE W OGRODZIE BOTANICZNYM UNIwersYTETU WARSZAWSKIEGO

Carpet bed plants in Warsaw University Botanic Garden

Ewa FIGAT

Ogród Botaniczny Uniwersytetu Warszawskiego, 00-487 Warszawa, Al. Ujazdowskie 4

W Ogrodzie Botanicznym UW od wielu lat gromadzona jest kolekcja tzw. roślin dywanowych. Uprawa tej grupy roślin rozpowszechniła się w XIX wieku, gdy modne stało się zakładanie kwietników dywanowych, arabeskowych, koszy kwiatowych i spokrewnionych z nimi takich kompozycji jak: zegary kwiatowe, herby, monogramy, napisy z kwiatów.

W projektach wczesnych kwietników dywanowych dominowały wzory geometryczne. W arabeskowych natomiast ornament składał się z motywów stylizowanej wici roślinnej z liśćmi, kwiatami, owocami, niekiedy wzbogacony wzorami zwierzęcymi, jak np. muszle, motyle, delfiny, pióra ptaków. Obydwa rodzaje kwietników obsadzano roślinami nisko rosnącymi o ozdobnych kwiatach lub barwnym ulistnieniu. (Fot. 1, Ryc. 1)

Wzorem starych tradycji w naszym Ogrodzie, co roku zakłada się kwietniki dywanowe. Są one regularne, o drobnym i złożonym rysunku uwzględniającym zasady symetrii. Tworzone są z roślin specjalnie dobranych, niskich, wyrównanych wzrostem i znoszących przycinanie, których ulistnienie wyróżnia się obfitością, ciekawym kształtem, barwą i fakturą. Kwiaty tych roślin z reguły są niepozorne i nie mają znaczenia ozdobnego.

Rośliny dywanowe są coraz bardziej popularne i poszukiwane. Wzbogacają asortyment roślin ozdobnych. Dlatego kolekcja stale rozszerzana jest o nowe gatunki i odmiany. Przydatność tych roślin do celów zdobniczych sprawdzana jest w warunkach naszego klimatu, brano pod uwagę: łatwość krzewienia się, znoszenie przycinania, długość i obfitość kwitnienia, wymagania uprawowe, oraz czas potrzebny do wyprodukowania roślin.

Opracowywane są też metody uprawy nowych odmian w kolekcji.

Fot. 1. Kwietnik dywanowy w Ogrodzie Botanicznym UW w 1998 r. (dwa miesiące po posadzeniu roślin) (fot. D. Wyrwicki)

Photo 1. Ornamental flower bed in Warsaw University Botanic Garden in 1998, two months after planting (photo D. Wyrwicki)

Myślą przewodnią przy tworzeniu tej kolekcji jest chęć zaznajomienia gości Ogródu z wielką różnorodnością roślin ozdobnych i prezentacja różnych sposobów wykorzystania ich pokroju oraz barwy w komponowaniu rabat lub dywanów kwiatowych. (Fot. 2, Ryc. 2)

Powyższe działania mają na celu zachęcenie użytkowników działek i ogrodów do tworzenia

Ryc. 1. – Projekt kwietnika dywanowego autorstwa D. Wyrwickiego przedstawiony na fot. 1
Fig.1. Project of the ornamental flower bed shown in photo 1, designed by D. Wyrwicki

bardziej przemyślanych, ciekawszych i różnorodnych kompozycji z wielu gatunków roślin.

W kolekcji Ogrodu Botanicznego UW do najciekawszych należą:

- santolina (*Santolina chamaecyparissus* L.), niewielka krzewinka dorastająca do 15 cm wysokości, o srebrzysto-szarych, filcowatych, aromatycznych listkach;
- dwa gatunki ciemnowiśniowej irezyny: irezyna Lindena (*Iresine lindenii* Van Houtte) o zwartym, wzniesionym pokroju i liściach lancetowatych ciemno-purpurowych; irezyna Herbsta (*Iresine herbstii* Hook.) o liściach owalnych, luźnym pokroju i silniejszym wzroście;
- cztery wielobarwne odmiany alternantery (*Alternanthera ficoidea* [L.], R. Br. ex Roem. & Schult.), o niskim i wyrównanym wzroście, eliptycznych lub lancetowatych liściach, które u odmian mogą być ciemnopurpurowe, różowoczerwone, zielonożółte i wielobarwne. Przy niedoborze światła rośliny tracą typową dla nich barwę liści.
- eszweria (*Echeweria glauca* Bak.) nazywana często 'kamienną różą', o liściach sinozielonych, zebranych w rozetki przypominających nasze rojniki;
- różne odmiany pokrzywki brazylijskiej (*Coleus blumei* Benth.) o szerokiej gamie kształtów i kolorów liści;

Fot. 2. Kwietnik dywanowy w Ogrodzie Botanicznym UW w 2002 r. (fot. D. Wyrwicki)

Photo 2. Ornamental flower bed in Warsaw University Botanic Garden in 2002 (photo D. Wyrwicki)

- rośliny starca popielnego (*Senecio bicolor* [Willd.] Tod.) nazywane powszechnie ‘mrozami’ o pięknych, srebrzysto-białych, pierzasto powcinanych, pokrytych miękkim kutnerem liściach;
- pokrzewica (*Plectranthus coleoides* Benth. ‘Variegatus’) o liściach zielonych, karbowanych, białobrzedzonych;
- a także dwie niewielkie rośliny o zwartym pokroju i drobnych, błyszczących, ciemnozielonych liściach: ożanka właściwa (*Teucrium chamaedrys* L.) i lepnota (*Cuphea hyssopifolia* H. B. & K.).

W prezentowanej kolekcji zgromadzono jeszcze takie gatunki jak: kocanki włochate (*Helichrysum petiolare* Hill. et B. L. Burt), pachnotkę (*Perilla frutescens* [L.] Britt.), złocień maruna (*Tanacetum parthenium* [L.] Schultz-Bip.), szalwię lekarską (*Salvia officinalis* L. ‘Icterina’, ‘Purpureascens’, ‘Tricolor’).

Wszystkie zaprezentowane rośliny pochodzą z cieplejszego klimatu, dlatego większość z nich jest przechowywana od jesieni do wiosny w szklarniach. Na wiosnę rozmnażane są z sadzonek, a na początku czerwca sadzone na terenie parku Ogródu, gdzie tworzą barwną kompozycję kwietników.

Dla wzbogacenia kolorytu kwietnika wprowadzane są również rośliny jednoroczne o niskim wzroście i ładnych, długo utrzymujących się kwiatach jak:

- aksamitka rozpierzchła (*Tagetes patula* L.); typowa roślina kwietnikowa, łatwa w uprawie, dobrze się krzewi i wyróżnia długim obfitym kwitnieniem od czerwca aż do pierwszych przymrozków. Kwiaty intensywne żółte, pomarańczowe, brzoskwinie są dobrym kontrastem dla roślin o ciemnych liściach.
- begonia wiecznie kwitnąca (*Begonia semperflorens* Link. et Otto) pochodząca z Brazylii, o okrągłych, mięsistych i błyszczących, czerwonych lub zielonych liściach a kwiatach czerwonych, różowych, białych pojawiających się obficie przez cały sezon wegetacyjny;
- niska odmiana żeniszka meksykańskiego (*Ageratum houstonianum* Mill.), którego zaletami są: wyrównany wzrost, zwarty pokrój, długi okres kwitnienia i atrakcyjne barwy koszyczków kwiatowych (niebieskie, purpurowe i białe).
- stroiczka (*Lobelia erinus* L.) karłowata, zwarta roślinka pochodząca z Afryki Płd., której drobne, ale bardzo liczne niebieskie,

Ryc. 2. Projekt kwietnika dywanowego autorstwa D. Wyrwickiego przedstawiony na fot. 2
Fig. 2. Project of the ornamental flower bed shown in photo 2, designed by D. Wyrwicki

białe, fioletowe kwiatki ukazują się na roślinach już od czerwca;

– pachnąca werbena ogrodowa (*Werbena x hybrida* Voss.), która charakteryzuje się długim i obfitym kwitnieniem, lśniąco barwami różowych, czerwonych, szkarłatnych, granatowych i białych kwiatów.

Rośliny te wysiewane są w szklarniach lub inspektach i sadzone do gruntu na początku czerwca.

Czasem dla osiągnięcia specjalnych efektów, w centralnej części kwietników dywanowych sadzone są rośliny wyższe np. kanny, fuksje, dalia, lub ustawiane rośliny rosnące na stałe w dużych pojemnikach np. agawy, draceny, palmy.

SUMMARY

For many years in Warsaw University Botanic Garden has extended a collection of carpet bed plants. The cultivation of such plants spread among the gardeners in the 19th century, when the most fashionable gardens consisted of carpet and arabesque beds, and flower baskets.

According to old tradition and based on old 19th century plans, every year a new carpet bed is designed in our Garden. All the created carpet beds are regular and symmetrical with a very fine and elaborate details. The beds are planted with specially selected, low-growing, bushy plants tolerant to pruning, with abundant foliage of a interesting shape, colour and texture.

Our collection is continuously enriched with new species and varieties. New plants are carefully tested for a bushy growth form and tolerance for pruning, length of the production cycle, and growing requirements.

LITERATURA

Bogdanowski J. 2000. Polskie ogrody ozdobne. Arkady, Warszawa.

Bremness L. 1991. Wielka księga ziół. Wiedza i Życie, Warszawa.

Ciołek G. 1954. Ogrody polskie. Budownictwo i Architektura, Warszawa.

Estreicher K. 1979. Historia sztuki w zarysie. PWN Warszawa–Kraków.

Jankowski E. 1880. Kwiaty naszych ogrodów – to jest opis i hodowla kwiatów gruntowych wraz z zasadami tworzenia kobierców kwiatowych, wzorami kłębów, przykładami rysowania ich i obsadzania. Nakładem Gustawa Senne Welda Księgarza ul. Miodowa 4.

Majdecki L. 1972. Historia ogrodów. PWN Warszawa.

Praca zbiorowa. 1980. Uprawa roślin ozdobnych. PWRiL Warszawa.

Raducka-Mynett M. 1980. Kwietniki sezonowe. PWRiL Warszawa.

Zachariasz A. 2001. Oranżerie, szklarnie i XIX-wieczne szaleństwa mody ogrodowej. Zeszyty Naukowe Akademii Rolniczej im. H Kołłątaja w Krakowie. Sesja naukowa 80: 29-37.